

Speech 25-jaar DSI – Jos Heuvelman (AFM)

Wanneer: 4 oktober

Tijd: 14.15 – 14.45 uur

Locatie: Beursgebouw, Beursplein 5

Beste aanwezigen,

Mag ik DSI allereerst van harte feliciteren met het 25-jarig bestaan. Er is veel gebeurd in die 25 jaar. We zaten nog in de *roaring nineties*, maar al snel kwam de *dot com*-bubbel. Verder de grote crisis van 2008, de eurocrisis, woekerpolissen, rentederivaten, witwasgedoe, opkomst en ondergang van cryptofirma's. Dat er überhaupt nog iemand een cent durft te investeren. Gelukkig hebben we ook veel geleerd, en is er veel toezicht opgetuigd, wat we daar ook van mogen vinden.

En graag wil ik u, DSI, ook bedanken. Een aanzienlijk deel van die 25 jaar hebben wij nauwe banden met elkaar en jullie maken ons werk een stukje lichter.

Al 8 jaar is DSI een belangrijke partner van de AFM. Wij zijn namelijk verantwoordelijk voor het toezicht op de vakbekwaamheid van beleggingsondernemingen. Wij leunen daarin onder meer op de benodigde ervaring en expertise van DSI op het gebied van deskundigheid, integriteit en vakbekwaamheid. Belangrijk voor het vertrouwen van het belegend publiek in de financiële sector. En DSI maakt het voor ondernemingen eenvoudiger om te voldoen aan de vakbekwaamheidseisen.

Naast een terugblik vraagt zo'n event ook vaak om een vooruitblik. Wat zijn de uitdagingen die voor ons liggen?

Misschien goed om toch nog kort uit te leggen wat wij als Autoriteit Financiële Markten, toezichthouder op de financiële markten, doen.

Onze missie is het waarborgen van eerlijke en transparante financiële markten in Nederland en daarmee het bijdragen aan duurzaam financieel welzijn in Nederland. Wat betekent dit concreet?

De sectoren waarop wij toezicht houden zijn heel breed: verzekeraars, beleggingsinstellingen, financieel adviseurs, accountantsorganisaties, kapitaalmarkten, beleggingsondernemingen, banken en niet te vergeten pensioenfondsen. Inmiddels hebben we ook de cryptoaanbieders, de BNPL-aanbieders, crowdfunders en finfluencers in het vizier.

De AFM ziet erop toe dat deze partijen zich aan de regels houden en consumenten eerlijk en zorgvuldig behandelen. Wij zijn gedragstoezichthouder. Als we denken dat een onderneming of individu zich niet aan de regels houdt, dan kunnen we daarop handhaven.

Qua handhaving is u vast niet ontgaan dat we recent nogal in het nieuws zijn geweest met boetes voor finfluencers. Mensen die zich niet echt 'vakbekwaam' kunnen worden betoond.

In dit geval ging het om het promoten van een illegale broker. Maar wij zien er ook op toe dat legale beleggingsondernemingen finfluencers niet betalen voor het aanbrengen van klanten. Dit is in strijd met ons provisieverbod. We willen niet dat finfluencers hun beïnvloedbare jonge volgers aanzetten ergens te gaan beleggen, alleen omdat de finfluencer geld krijgt voor iedereen die via hem klant wordt. Dat is niet in het belang van de klant.

Ik noemde u net onze missie waarin we spreken over het bijdragen aan duurzaam financieel welzijn. Daarbij hebben we het over financiële duurzaamheid, dat mensen weten waar ze aan toe zijn en niet voor verrassingen komen te staan.

Daarnaast spelen wij ook steeds meer een rol bij het bevorderen van duurzaamheid in de financiële sector. En dan in betekenis van milieu, sociale impact en ondernemingsbestuur.

Ongeveer de helft van de beleggers let op de duurzaamheid van hun beleggingen, dat blijkt uit de AFM Consumentenmonitor. Product Governance en de geschiktheidstoets zijn de basis voor een passend productaanbod, voor het goed in beeld brengen van duurzaamheidsvoorkeuren van beleggers én voor het matchen van vraag en aanbod. Hierdoor kunnen beleggers, die dat willen, met hun beleggingen bijdragen aan de transitie naar een duurzamere economie.

Adviseurs spelen daarin een belangrijke rol. Het is belangrijk dat duurzaamheid in de geschiktheidstoets begrijpelijk en zorgvuldig gemaakt wordt, onder meer door goed door te vragen naar de invulling van de specifieke duurzaamheidsvoorkeuren.

Hiermee ondersteunt u beleggers in hun bijdrage aan de transitie naar een duurzame economie. Én maakt de sector (nog) meer gebruik van zijn slagkracht binnen de duurzaamheidstransitie.

Wij moedigen daarnaast financiële ondernemingen aan om duurzaamheidsrisico's te integreren in hun bedrijfsvoering en beleggingsbeleid. Wij waken voor 'greenwashing', waarbij beleggingen zich als 'groen' voordoen terwijl ze dat in werkelijkheid niet zijn.

Aangezien de volgende spreker straks nog uitgebreid stil zal staan bij duurzaam beleggen, ga ik hier niet verder op in nu.

Een ander belangrijk aandachtsgebied voor ons is digitalisering. Voor wie niet?

Met de opkomst van fintechs en nieuwe digitale diensten ziet de AFM toe op de risico's en kansen die deze ontwikkelingen met zich meebrengen. Het is een verscheidenheid aan financiële diensten over verschillende sectoren, zoals robo-adviseurs, betaalapps voor buy now pay later, cryptodienstverleners, crowdfundingplatformen en steeds meer mogelijke kanalen waar deze diensten worden gedistribueerd, van apps tot sociale media. Daarnaast zijn er ook grote techbedrijven als Google, Amazon en Apple die steeds meer financiële diensten aanbieden, zoals betaalapps, leningen en beleggingsmogelijkheden. Tenslotte staan ook de bestaande partijen niet stil. Wanneer bent u voor het laatst in een bankkantoor geweest?

Nieuwe diensten, kanalen en spelers op de markt brengen zeker ook nieuwe toezichtuitdagingen met zich mee. Zeker ook omdat digitalisering hand in hand gaat met internationalisering. Zeker ook in Europa, waar je via een paspoort maar 1 vergunning hoeft te halen, ergens in 1 van de 27 landen, en je kunt overal je waren aanbieden.

Wij zijn zeker niet tegen innovatie, en denken graag mee met ondernemingen welke mogelijkheden er zijn. Het kan namelijk ook ten goede komen aan de consumenten, maar we waarschuwen ook voor de risico's. Zo zitten wij ook niet stil om na te denken van de invloed van AI op beleggingsadvies.

Ik heb bij wijze van test aan Chat GPT gevraagd of het mij beleggingsadvies kon geven. Chat GPT gaf mij keurig het antwoord, zoals wij dat graag horen:

Ik kan geen beleggingsadvies geven, maar kan wel algemene tips delen: spreid je investeringen, onderzoek de bedrijven goed waar je in wilt investeren, ga niet uit van kortetermijnresultaten en blijf leren over de markten en beleggingsstrategieën.

Op dit vlak heeft Chat GPT wel het juiste gekozen. Ik weet niet of dat kwam doordat ik de vraag stelde vanaf een computer van de AFM.

Maar jullie weten wellicht ook dat met wat behendigheid in het stellen van vragen, een zogeheten prompt, aan bijvoorbeeld een Chat GPT je antwoorden kunt krijgen die zouden kunnen kwalificeren op beleggingsadvies. En dit is niet geheel zonder risico's.

Er zijn rapporten die suggereren dat deze tools menselijke adviseurs kunnen overtreffen en winstgevende handelsstrategieën kunnen genereren. Tegelijkertijd wijzen ze ook op hardnekkige problemen met onnauwkeurigheden, vooroordelen en fouten in AI. Ze kunnen zelfs hallucineren! En tegelijkertijd: natuurlijk heeft het voordelen om AI te gebruiken (...)

De tools zijn vaak in staat om gigantische hoeveelheden data over klanten bij elkaar te leggen, inclusief kennis en ervaring, risicobereidheid en financiële situatie van klanten en daar een beleggingsstrategie uit te destilleren.

Het kan helpen bij fraudepreventie en -detectie, het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering en cybercriminaliteit, kredietbeoordelingen en identiteitsverificatie.

Dat klinkt ons allemaal als muziek in de oren.

AI kan mogelijke patronen van fraude herkennen die menselijke analisten zouden missen. Door afwijkingen in transacties te detecteren, kan AI helpen om frauduleuze activiteiten in een vroeg stadium te identificeren en te voorkomen, wat de veiligheid van financiële systemen aanzienlijk verbetert.

Maar er zitten zeker risico's aan AI-tools, zeker die adviseren.

Zo zijn er algoritmische vooroordelen. Dan heb ik het over systematische fouten in computersystemen die leiden tot oneerlijke uitkomsten. Data zijn een representatie van de wereld, en daar zitten nou eenmaal vooroordelen in. U kent allen ongetwijfeld de casus van Apple Pay en Goldman Sachs waarbij vrouwen door vooringenomen data een lagere kredietlimiet kregen dan mannen. Dat wil je niet, die bias wil je uit het model wegknippen.

Daarmee samen, hangt de kwaliteit van de gegevens die de tool gebruikt om tot een bepaalde uitkomst te komen. *Garbage in, is garbage out.*

Geavanceerde AI-modellen kunnen complexe beslissingen nemen, maar het is niet altijd even duidelijk of alles eerlijk gaat. Ervaringen uit het verleden hebben laten zien dat algoritmen niet altijd de eerlijkste beslissingen nemen. Dat kun je die computer niet kwalijk nemen, want bij het trainen van een algoritme kan het al misgaan. En het kan wel gaan om beslissingen met grote financiële impact.

Ik beperk het hier vooral over beleggen en beleggingsadvies, omdat dat ook uw metier is, maar wij hebben ook wel zorgen over het personaliseren van financiële producten, zoals verzekeringen op maat. En het wordt lastiger als AI de kredietwaardigheid van natuurlijke personen toetst of premies bepaalt.

Het is niet voor niks dat de AI-verordening een dergelijk afweging typeert als 'hoog risico' en daarbij aanvullende eisen van ondernemingen vraagt.

Maar goed terug naar het beleggen.

Wij vinden, samen met andere Europese toezichthouders, dat het handhaven van de MiFID II-vereisten leidend is. Dus: Krijgen klanten een geschikte beleggingsportefeuille geadviseerd? Wordt een klant voldoende geïnformeerd over de kosten en lasten van de dienstverlening? Worden financiële instrumenten ontwikkeld en aangeboden die waarde toevoegen en doen wat de klant ervan mag verwachten?

Het vooropstellen van de belangen van de cliënt dient als leidende beginsel voor beleggingsondernemingen die gebruikmaken van AI. AI verandert niets aan ons mantra: klantbelang centraal.

Toezicht wil bedrijven helpen ervoor te zorgen dat zij de kansen die AI biedt kunnen benutten en tegelijkertijd consumenten kunnen beschermen. Dit moet gebeuren door transparantie te bevorderen, de risicobeheersing op orde te hebben en aan wettelijke vereisten te voldoen.

Daarom roepen wij ondernemingen ook op om samen met ons te zoeken waar AI kan helpen.

En het lijkt mij voor DSI ook een uitdaging. Kunnen we de chatbots straks terugvinden in een van de registers van DSI? Maar hoe ga je die goed op integriteit en ethiek toetsen. Of moeten data-analisten getoetst worden op ethiek en integriteit?

Maar ook de rol van een adviseur van vlees en bloed is belangrijker dan ooit, in deze gedigitaliseerde tijden. De laatste jaren zijn er duizenden zzp'ers bijgekomen die hun eigen pensioen moeten regelen. Zo'n groep wil je niet overlaten aan de grillen van een robo-advies. Begeleiding en zorgplicht zijn noodzaak door vakbekwame adviseurs.

Dus voor DSI is er nog genoeg werk aan de winkel. Ik zie uw rol ook verder dan alleen het bijhouden van een register. In mijn ogen speelt DSI een rol als bewaker van kwaliteit en integriteit in een sector die cruciaal is voor het functioneren van onze economie.

Het DSI-certificeringssysteem is een krachtig instrument. Het stelt financiële professionals in staat om aan te tonen dat ze niet alleen over de juiste opleiding en werkervaring beschikken, maar ook in staat zijn om met integriteitsdilemma's om te gaan.

Bovendien zorgt u ervoor dat deze professionals altijd op de hoogte blijven van de laatste ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Uw Permanent Vakbekwaamheidsprogramma is hierin van onschatbare waarde.

Het zorgt ervoor dat financiële professionals hun kennis en vaardigheden continu up-to-date houden.

Uw werk draagt bij aan een financiële sector waarin consumenten erop kunnen vertrouwen dat ze worden geadviseerd door bekwame en integere professionals.

Tegelijkertijd wil ik benadrukken dat het belangrijk is dat de eisen proportioneel blijven en in de praktijk uitvoerbaar zijn. Daarom is het ook zo goed dat u dicht op de markt zit. Uw input en feedback hierover zijn van onschatbare waarde voor beleidsmakers.

Tot slot wil ik u allen bedanken voor uw toewijding en inzet. De adviseurs die retailbeleggers helpen zich een weg te banen door de complexe wereld van investeringen en financiële markten om beleggingsdoelstellingen waar te maken. En uiteraard het werk van DSI. Werk dat niet altijd zichtbaar is voor het grote publiek, maar het is al 25 jaar van onschatbare waarde voor het functioneren van onze financiële markten.

Laten we blijven werken aan een financiële sector die niet alleen winstgevend is, maar ook betrouwbaar, integer en professioneel. Een sector waarin vakbekwaamheid geen doel op zich is, maar een middel om de belangen van consumenten optimaal te dienen. Dit kunnen wij niet alleen.